

Budapesti hidak.

Irta Porzó.

A hajóhid.

Már egy ízben elfújtam róluk a nótámat; de hogy napjainkban megváltozik az is, ami az örökkévalóságra volt szánva, rágyujtok a második strófára.

*

Kicsi koromban láttam meg az első hidat. Azt is csak feltűzelt képzeletemben. Feltűzölője pedig az Áporka bácsi volt, a mi udvarosunk. Ő füstögette elibém és angyalok jártak-keltek rajta, midőn külön szolgálatra hívta egybe őket az istenek. Aranyból volt az verve, mint ahogy illik is az olyan hidhoz, melyen a boldogok igyekeztek a mennyországba. Lenni ugyan akadt egy-egy fa-alkotmány, mely holmi dágványos mocsaron át intette használatra a fuvaros embert; aki azonban óvatos létere inkább a hid alatt kereste a tulsó partot.

Hanem beszéltek a gyerekek, hogy van ám egy igazi nagy hid odafel Pesten, mely a nagy Dunán hajlik át. Száz dereglye tartja s három órába telik, míg a végé érni, akkora. A közepén pedig gyönyörű szent János ül arany köntösben. És mikor gyün egy hajó, hát szétválik a hid s utána megint összeáll.

De már az nem lehet. Az Áporka bácsi hidját még meg lehet érteni, hiszen a mennyországba vezet. Ez a dunai hid azonban, akit a fiúk beszélnek, az már csak mese. Pedig való igaz volt a beszédjök. Sőt amig szemembe ötlött az a hid: nem is é volt ottan a leg-

csodásabb, hanem a Duna, amint széles medrében hömpölygette alá szöke hullámain. A Duna! Hát ez az a dicsó ősi nagy víz! Csak néztem, néztem hosszan s olyan jól esett volna, hogy leolvasszam szivemről a bűvöletet. A partjain paloták, házak és templomok a hegy tetején, túl rajta a »pogány halomnál« is magasabb hegyek, amelyeknek csucsától bizony csak kurjantásnyira esheték az Áporka bácsi mennybéli hidja.

Hanem azért az az idelent való is világ csudája. Megbirja az még az ötven mázsás teherrel megrakodott szekeret is. És több ember megy azon át, mint a mennyi valaha vergődött el az ujszászi hid alatt. És uri hintók járják s az egyik előtt minden ember tisztelettel emeli meg a kalapját, minthogy abban ül az öreg József nádorispány és mellette egy szöske kis lány, a Palatinus Mariska, aki azóta mint Belgiumország királyasszonya halt meg. Budáról jövet balról csakugyan ott ül aranyos köntösében a nepomuki szent János. Köfejében rózsakoszoru, e fölött meg a het ragyogó bádóg csillag, lába alatt egy reszkető lángocska piros pohárban. Az áhitat igézte fogott el, midőn megpillantottam. Ennél nem lehetett sokkal szebb az Áporka bácsi aranyhidja sem. Hogy elmerülök a nézésébe, egyszerre csak jobbra kanyarodik el tőlem csillagos szent János, hézag támad előttem, hid alatti rejtelmes erők szétfeszégetik ezt a nagy alkotmányt, s midőn föltekintek: látok felém nézni egy palotát, mely ontja a füstöt s ropant maiomkerekeivel úgy felkavarja a Dunát, hogy habzik bele a vize s tánczra kerekedik alattam a hid s tánczol maga szent János is,

mintegy duczolgatva karjában a benne nyugvó Jézuskát.

Az a füstölgő palota pedig a gőzhajó volt. Vámot ezen a hidon csupán a szegény ember fizet. Az ur, tehát a nemes ember, szabadon járhat át rajta, meg — aki minden szegény volta mellett is urabb minden urnál — mentes volt a diák is. Akkor mondta az egyik múzsafi, aki ebédelni az izsáki iborkás kofához járt el a Dunapartra: »Két krajezár az egész vagyonom, mégis egy forintost brok megtakarítani egy nap. Egy nap harminczszor megyek át Budára és megvan a hatvan krajezár.« (Mert hogy ennyiből tellett akkor egy váltó forint.)

Éltük is az alkalmát. Olesőbb áron nagyobb mulatságot nem szerezhettünk magunknak, mint átkelni Budára, horgászni az ottani parton, ahová el nem vetődött a gimnáziumi kém, Stepának, a piarista szerzetnek bemondó ingyenes valóságos belső titkos csizmatisztítója. Ott álmodozni a csöndesen ringó tuta-jon, majd ugrálni gazdátlan csolnakból heverő ladikba, horogra szedni boldogtalan apró halacs-kát. Sőt megfürdeni! Se baj, ha látták is. De ki nézte azt akkor, hogy két pajkos fiú viszi zsenge életét a vízre! Ehhez fogható gyönyörüséget azóta sem élveztem.

Mikor lecsapott az első dér, kiakasztották a hidat. Éppen harminczhat mértföldre esett nagy-egyszerre Pesttől Buda. A tulsó partra csupán Bécsen át lehetett eljutni. Hajós-emberek át-átevették a zajló Dunán, de csak nagy pénzen és miután hagyakoztak és elbucsztak népeiktől. Nagy oka lehetett, ha ki rászánta magát, hogy a roppanó jégen

áttörtessen ilyenkor a másik partra, talán hogy egy vergődő, kisebb élet árán megváltson egy nagyobbat. A fagyasztó szélben, a surlódó lemezek metsző élei közé ékelve »tulajoztak« a révések. S ez a »lutlj« mint a sirály szava, rémesen hangzott el a jeges vizek fölött s a két város között. Innen is, tulnan is szorongó emberekkel a folyam szélén. Megesett akárhányszor, hogy a ladikot szétmorzsolta az »enyészet jeges ekéje«, s hajós és utas ott veszett örökre. Egy-egy vigabb esztendőben kocsitartó vastagságra fagyott meg a Duna. S a természet, mely nem türi, ha élet nélkül van bármely alkotása: csakhamar megnépesíté a merev, hideg tükröt. Ilyenkor vásári sokadalom zsongott a hátán, tűzhelyek hívó füstje karikázott a torlaszok felett, sipolt a bokrétás perezseslegény, korcsolyázott az ifjuság. A megsibbadt városközi viszony újra nekipezsdült, s áldották a folyónak éltető halálát; míg végre megeredt az enyhesztő déli szél, porhanyóra zuzva a nagy folyam szikrázó vértjét, amikor aztán megint helyre csavarodott a nepomuki szt. János, papi süvegén újabb rózsakoszorúval, melyet valamely kegyes lélek tűzött oda s karjaiban az új fényre derített, frissen mázolt Jézuskával.

*

Egy napsugaras meleg őszön végkép kiakasztották ezt a világ csodáját. Végképen és örökre. A hajóra vetett vén hidat eladták az ácsnak, boldogságos patrónusával egyetemben oda támasztották a vizivárosi templomnak egyik sarkába. Az emberséges vértanu azonban nem állhatta soká a száraz helyet, ahol porladozni látta régi dicsőségét. Elkéredz-

kedett egy buzás hajóra védő szentnek, mert még akkoriban több hitele volt neki, mint a mai pogány biztosító társulatnak. S ha istentelen kezek nem vétettek ellene, még ma is csodákat művel: megoltalmazza a terhes hajót a vizen a tüztől, amiért dicsőség legyen ő neki.

Elpusztult tehát az a remek fahíd, mert nem messze tőle két ánglius ember kőből valót épített a Duna fenekéről fel a magas felhőkig. Valóságos istenkisértés! De meg is zavarta az Örökkévaló az ő nyelvüket, mert beszédjüket nem értette meg sem a magyar, sem a német, sem a tót. Az ördöggel lévén czimboraságban — a Rócsing zsidó volt, aki pokoli kohójában Bécsben verte nekik az arany pénzeket — másnap virradóra mindig egy darabbal több látszott ki a vizből, s egy fényes reggelen, kihámozva a sok rengő gerenda, lécz, deszkaszál szentévesztő hálózatából: a folyó méhéből két bábeli torony meredezett az égnek, tündöklő oszlopai az emberi tudásnak, méltó vetélkedése a hatalmasnak a széppel, a merésznek a szilárdal, melyhez fogható azidétt semerre sem volt a világon.

Hanem biz' azon vámot szedtek mindenkítől. Vége szakadt a nemesi kiváltságnak, vége a jó diákvilágnak. De hát méltó azon fizetni, nem csak a hasznáért, de még azért is, mert mind a hányszor átkeltünk rajta, elragadtatva néztük fenséges arányait, míg hajóról vagy a szigetről tekintve, kecses profilján legelt a szem.

Már most örökre volt egybekapcsolva Pest és Buda, ezentul a kétegy főváros. Jégben, áradatban rendületlen áll, nem lesz többé halálos »lulaj« s nem válik szét alázatosan a hid akármily hitvány talp előtt, s nem

szorul félre szt. János. A nemes ivben vont építmény pedig, meghajtva büszke fejét, haldolva halad el a keletjáró nagy gőzö.